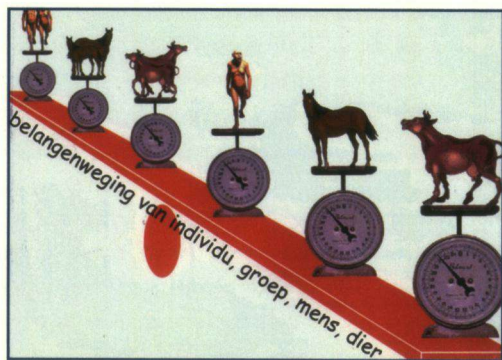

Boekbesprekingen

De-domesticatie

Hoewel dit rapport al een paar jaar geleden is uitgebracht, zijn de inhoud en het onderwerp waar de schrijvers grip op proberen te krijgen nog altijd van belang. De-domesticatie is een begrip dat veel gebruikt wordt in het huidige beheer van natuurgebieden met grote grazers. Men doelt dan grofweg op het traject waarin de landbouwhuisdieren

(meestal runderen en paarden) die in een natuurgebied zijn losgelaten, na verloop van tijd zouden moeten veranderen in wilde of verwilderde dieren. In de praktijk blijkt dat beheerders, publiek en politiek zeer uiteenlopende ideeën over het nut en de noodzaak van de-domesticatie hebben. Dat heeft geleid tot heftige discussies, die zich vooral toespitsen op het welzijn van de dieren in kwestie.

De auteurs van het rapport pakken het grondig aan: om te beginnen proberen zij het begrip de-domesticatie wat nauwkeuriger te omschrijven. Daarbij zijn ook het startpunt (wanneer is sprake van een gedomesticeerd dier) en het eindpunt van het traject (waarover verschillende opvattingen bestaan) van belang. Zij zoeken in eerste instantie naar duidelijkheid over de gevolgen van het domesticeren (het proces dat men tenslotte wil terugdraaien). Vervolgens wordt met behulp van methodieken en gegevens uit de ethologie (diergedragswetenschap) en die uit de ethiek geprobeerd een manier te vinden om zowel de-domesticatie als het welzijn van de gemoeide dieren meetbaar te maken. In het derde en laatste deel worden de twee vakgebieden geïntegreerd tot een geheel.

Hoewel de auteurs in het begin van ieder deel van hun rapport op bewonderenswaardige wijze hun verhaal helder weten op te bouwen (en in duidelijke taal), voeren zij, naarmate het verhaal vordert, zoveel jargon in, dat het lezen allengs moeizamer wordt. Daardoor breekt ook de enorme slordigheid in het taalgebruik (halve zinnen, dubbele woorden, spelfouten, etc.) de lezer uiteindelijk op. In het deel dat aan ethiek is gewijd, wordt bovendien een behoorlijke kennis van de recente ontwikkelingen in het vakgebied van de lezer verwacht. Het laatste deel is weer wat makkelijker te lezen,

hoewel ook hier weer de fouten zeer storend zijn ('meer' en 'minder' verwisselen bij het toch al dubbel samengesteld woord 'niet-zelfredzame' geeft toch wel grote verwarring). En dat is bijzonder jammer, want in het laatste deel wordt juist geprobeerd tot een synthese te komen van gedrag en ethiek om uitspraken te doen over het welzijn van dieren tijdens het proces van de-domesticatie.

Maar aan de positieve kant is er ook veel te vertellen: met regelmaat produceren de auteurs een verhelderend inzicht dat de slordigheid weer enigszins goedmaakt. Bovendien waken zij voor de valkuil om het gedrag van de dieren tot de enige maat voor een geslaagde de-domesticatie te bestempelen. Allerlei factoren die bijdragen aan de fitness, zowel van het individu als van de populatie als geheel, passeren de revue. Verder zijn zij prettig kritisch over wat er nagestreefd wordt in het de-domesticatieproces, en laten ze zich absoluut niet meeslepen door modeverschijnselen als wildernis-natuur waar de dieren 'wel wild maar niet woest' moeten worden. Net als domesticatie is de-domesticatie in hun ogen een proces waarbij de mens nadrukkelijk een sturende rol voor zichzelf opeist. Dit in tegenstelling tot het verwilderen van bijvoorbeeld ontsnapte dieren, waarbij de mens niet bewust richting geeft aan de ontwikkeling van de populatie en/of het gedrag van de dieren. Hun ergernis over slordig gebruik van definities leidt er toe, dat zij al in het begin van hun rapport een tabel met bruikbare en eenduidig gedefinieerde begrippen op hebben genomen.

Al met al een behoorlijke kluit om door te lezen, maar netto toch wel de moeite waard, bijvoorbeeld voor degenen die vanaf de zijlijn of als onderdeel van hun werk het de-domesticeren van grote grazers in natuurgebieden volgen. Tenslotte levert het eindresultaat van het de-domesticatieproces, als het slaagt, op termijn voor Nederland weer twee wilde zoogdiersoorten op (rond en paard).

Meta Rijks

Koene, P & B. Gremmen. 2002. Wildheid gewogen. Samenspel van ethologie en ethiek bij de-domesticatie van grote grazers. Wageningen Universiteit & NWO Ethiek & Beleid. 175 blz. ISBN 90-6754-682-8